

**ZBORNICA ZA
R A Z V O J
SLOVENSKEGA
ZASEBNEGA
VAROVANJA**

European Social Dialogue and Current National Development in the New Member and Candidate Countries' Private Security Industry"

GD Employment, Social Affairs and Equal Opportunities VS/2009/0482 - Industrial Relations and Social Dialogue

Responsible Body: ZBORNICA ZA RAZVOJ SLOVENSKEGA ZASEBNEGA VAROVANJA

KONČNO POROČILO O IZVEDBI NADALJEVALNE FAZE EVROPSKEGA PROJEKTA

1. Izhodišče tega projekta ter ugotovitve in dosežki predhodnega projekta

1.1. Izhodišče nadaljevalne faze projekta

Že v okviru začetnega projekta, ki je potekal v obdobju od decembra 2007 do marca 2009 je bilo pri opredelitvi izhodišča projekta potrebno ugotoviti, da obstaja v dejavnosti zasebnega varovanja v državah novih članicah EU na področju socialnega dialoga vrsta težav. K tem težavam so bili še posebej poudarjeni nerazumljiv cenovni in plačilni dumping in iz tega izhajajoči problemi za kvaliteto storitev ter negativna javna podoba te panoge. V tej zvezi so bile še posebej poudarjene težave, ki izhajajo iz prevelike bližine državnih institucij (MNZ; Policije in drugih oblastnih organov) k gospodarski dejavnosti zasebnega varovanja. Ob tem je bila dodatno poudarjena okoliščina, da dejavnost zasebnega varovanja v EU ni harmonizirana in da obstajajo še posebej pri novih članicah EU na področju te dejavnosti pomembne razlike, še posebej glede zakonskih ureditev in odnosov oblastnih organov do te dejavnosti ter sploh ureditve statusa te dejavnosti. Poudarjeno je bilo, da gre pri teh državah, novih članicah EU pri zasebnem varovanju za sorazmerno novo gospodarsko dejavnost s pomembnimi razlikami tako glede pogojev poslovanja kot glede vpliva države.

Za izvedbo projekta so bile kontaktirane vse reprezentativne zbornice oz. združenja na področju izvajalcev zasebnega varovanja v navedenih državah novih članicah EU, kot tudi iz držav, ki so v pristopnih pogajanjih k EU (Hrvaška, Makedonija). V projekt so bile vključene vse članice evropskega združenja CoESS, iz tega dela Evrope, poleg tega pa tudi druge reprezentativne organizacije na področju Poljske in Bolgarije, na področju Litve pa je bilo h konferenci v tej državi pritegnjeno tudi še ne reprezentativno delodajalsko združenje LSA. Kljub intenzivnemu naporu v projekt ni bilo mogoče vključiti partnerjev iz Češke in Slovaške, prav tako pa tudi ne iz Estonije in Latvije.

V projektu sta sodelovali evropska organizacija CoESS in UNI Europa ter strokovna institucija Friedrich Ebert Stiftung.

V tem predhodnem projektu so bile sprejete naslednje ugotovitve in pridobljeni naslednji dosežki.

1.2. Oris sklepnih ugotovitev predhodnega projekta

1. Zasebno varovanje kot specifična, socialno zelo občutljiva in glede na sodobne rizike potrebna dejavnost je uveljavljena, resda v različni razvojni stopnji in različni stopnji pravne urejenosti, v vseh državah, novih članicah EU, kakor tudi v obeh državah, ki sta v fazi pristopanja k EU (Hrvaški in Makedoniji)
2. Pravna urejenost in gospodarska razvitost zasebnega varovanja v navedenih državah – članicah projekta, je na različni stopnji, še posebej kar zadeva vprašanja socialnega urejanja pravic zaposlenih v tej dejavnosti; pri tem je razvoj omenjenih razmerij:
 - a. v baltiških državah še dokaj na začetni stopnji (z izjemo v velikih transnacionalnih gospodarskih družbah, ki so na tem področju prisotne)
 - b. prav tako zelo netransparenten in zvezan s precejšnjimi težavami na Češkem in Slovaškem (kljub različni stopnji pravne urejenosti in kljub navedeni izjemi, ki velja za velike transnacionalne gospodarske družbe, prisotne na tem področju)
 - c. prav tako se z zelo velikimi razvojnimi težavami spopadajo na Madžarskem, v Romuniji in Bolgariji, čeprav s pomembnimi razlikami na področju pravne urejenosti in urejenosti socialnega dialoga, in sicer na Madžarskem še posebej glede principov delodajalskega organiziranja, v Romuniji in Bolgariji pa predvsem glede statusa dejavnosti in urejenosti pravic delavcev v panogi varovanja ter pomanjkanja socialnega dialoga (v Romuniji) oz. zaradi težav za polonopravno sklenitev in uveljavitev doseženega dogovora na tem področju (v Bolgariji)
 - d. prav tako je na področju zasebnega varovanja na Poljskem zaznamovano z odsotnostjo družbenega urejanja pravic delavcev v tej panogi, pri čemer pa je dejavnost sicer zakonsko urejena, vendar pa samo delo varovanja izrazito podcenjeno, ugotovljene kršitve pa nesankcionirane pri pridobivanju poslov (še posebej na področju pridobivanja poslov na podlagi javnih naročil)
 - e. v Sloveniji in na Hrvaškem je področje zasebnega varovanja zakonsko urejeno od leta 1994 oz. 1996 s pomembnimi, vendar različnimi odprtimi vprašanji v razmerju do oblastnih organov in z določenim razvojem in stopnjo urejanja socialnih pravic delavcev v tej dejavnosti. V Sloveniji je bila kolektivna pogodba v tej dejavnosti uveljavljena v letu 2000 in je v posledici spremembe zakonodaje prenehala veljati v začetku leta 2006 ter v nadaljnjih poskusih ponovnega urejanja odnosov na tej ravni doslej ni bila na novo sklenjena. Na Hrvaškem v času do konference izvedene v tej državi na podlagi tega projekta zaradi specifičnih odnosov države do zasebnega varovanja niso obstajala pogajanja s sindikatом za sklenitev takšne pogodbe. V zvezi s tem projektom so naknadno v Republiki Hrvatski sklenili ustrezno panožno kolektivno pogodbo.

1.3. *Oris dosežkov predhodnega projekta*

- pritegnitev poljske delodajalske organizacije za sodelovanje v projektu in spodbuditev socialnega dialoga ter urejanje neustreznih razmerij na področju javnih naročil
- napredek na področju vzpostavljanja odnosov med reprezentativnimi delodajalskimi in sindikalnimi organizacijami v Bolgariji in možnost sklenitve branžnega kolektivnega dogovora
- razvoj na področju konstruktivnega razvoja dialoga med reprezentativnimi delodajalskimi in sindikalnimi organizacijami ob podpori kompetentne državne agencije in sklenitev branžne kolektivne pogodbe na Hrvaškem, do katere je dejansko tudi prišlo kmalu po naši konferenci
- podpora k podaji pozitivnih predlogov za ureditev odprtih vprašanj zasebnega varovanja in podpora k že obstoječim proceduram ustreznih rešitev socialnega dialoga na Madžarskem
- podpora za spremembe zakona o zasebnem varovanju in na področju javnega naročanja v harmonizaciji s principi najboljše prakse v Sloveniji
- vzpostavitev temeljnih odnosov med izvajalci zasebnega varovanja in sindikati na tem področju ter v povezavi s tem temeljne možnosti začetka socialnega dialoga v Romuniji
- socialni dialog med partnerji na področju zasebnega varovanja v Litvi se razvija. Situacija ni enostavna in trenutne ekonomske razmere niso optimistične. Za uspešen socialni dialog je nujno potreben čas, pri čemer je treba ugotoviti, da so litvanski sindikati aktivni, vendar je nujno potrebno dvigniti raven sodelovanja delodajalskih združenj

2. Predlog tega projekta

2.1. *Bistveni razlogi za nadaljevanje projekta*

Na podlagi zgoraj navedenih ugotovitev predhodnega projekta, ki je podal aktualen pregled stanja na področju socialnega dialoga v dejavnosti zasebnega varovanja in pri tem izpostavil najbolj pereča vprašanja v posameznih državah novih članicah EU in omenjenih pristopnicah k EU, se je pokazalo kot pereče in nujno nadaljevanje tega projekta tako zaradi dodatne analize tega področja v državah, ki v prvotnem projektu niso bile zajete (Češka, Slovaška, Estonija, Latvija), kot zaradi poglobljene ugotovitve razlogov za odsotnost oziroma zastoj ali nezadostnost socialnega dialoga na področju te dejavnosti. Pri tem je treba posebej poudariti, da gre v dejavnosti zasebnega varovanja za občutljivo dejavnost, s katero naj se tvorno prispeva k varnosti in socialnemu miru in v kateri je prav zaradi tega nujnost razvitega socialnega dialoga še posebej poudarjena.

2.2. *Ključni problemi in naloge*

Po posameznih državah so bili ključni problemi in naloge novega projekta opredeljeni, kot sledi:

- Čeprav sta v **Bolgariji** eno združenje delodajalcev in panožni sindikat člana združenja CoESS oziroma združenja UNI, pa nerešeni spori tako med dvema in več združenji

delodajalcev kot tudi enim združenjem in panožnim sindikatom ovirajo pogajanja. Zato tudi še ni prišlo do realizacije že izdelane kolektivne pogodbe. Prav tako so še odprta skupna pogajanja z vlado, s katerimi bi oblikovali tripartitni socialni dialog.

- Na **Hrvaškem** je prišlo do podpisa prve panožne kolektivne pogodbe, vendar štirje vključeni sindikati še vedno delujejo ločeno, niso združeni v krovno organizacijo in se ne ukvarjajo resno z panožnimi vprašanji na evropski ravni. Nacionalni socialni dialog, še posebej tak, ki bi vključeval tudi predstavnike vlade, je šele na samem začetku. S projektom bi, še posebej v primeru teh skupin, usmerili pozornost na razvoj panoge in težave na evropski ravni.
- V **Litvi** je panožni sindikat predstavnik in član združenja UNI-Europe, zdi pa se, da trenutno edino združenje delodajalcev ni dobro organizirano in ga ne zanimajo kolektivna pogajanja ali evropsko zastopanje. Če želimo te skupine vključiti v evropski panožni dialog, moramo s projektom nagovoriti predstavnike industrije in države.
- Na **Poljskem** pogajanja že potekajo med sindikatom SOLIDARNOSZ in združenjem delodajalcev OCHRONA, vendar v evropskem socialnem dialogu nastopa samo sindikat, pogajanja pa se nanašajo samo na del sektorja. Prav tako še ni nacionalne panožne pogodbe kot tudi ne sodelovanja države. Naslednji korak v smeri evropskega socialnega dialoga za poljski sektor zasebnega varovanja je nagovoriti te skupine in – v kolikor je možno – tudi druge zadevne panožne organizacije.
- Na **Češkem** je težava panožnega socialnega dialoga v tem, da na strani sindikata ni predstavnika socialnega dialoga, težava pa je tudi v dveh združenjih delodajalcev, ki nista (oziroma nista več) aktivni v evropskem socialnem dialogu. Tako se zdi, da v češkem sektorju zasebnega varovanja ni strokovne javnosti, ki bi svojo pozornost namenjala evropskemu socialnemu dialogu in mednarodnem razvoju v tej panogi. Da bi to dejstvo lahko dokazali oziroma spremenili, mora biti naslednji korak državna konferenca, ki bi se osredotočila na trenutna vprašanja in bi vključila vse s tem povezane skupine.
- Trenutno tudi **Estonija** nima predstavnika ali aktivnega panožnega sindikata, ki bi sodeloval v nacionalnem ali evropskem socialnem dialogu. Na evropski ravni jih zastopa samo združenje delodajalcev. Zdi se, da je naslednji korak dialog z zadevnimi državnimi oblastmi in obveščanje javnosti o evropskem socialnem dialogu in vprašanjih, ki se na evropski ravni nanašajo na to panogo.
- Čeprav v evropskem socialnem dialogu **Madžarsko** zastopata oba socialna partnerja, pa je delodajalski sektor zakonsko obvezno organiziran v okviru drugega združenja, ki trenutno deluje ločeno in ne sodeluje z znanimi skupinami. Z namenom, da se to situacijo razjasni in izboljša, se je treba spopasti tudi s tem vprašanjem in to drugo panožno organizacijo – ter morda tudi ostale – z jasno ponudbo pristopa vključiti k pogovorom o nacionalnih in evropskih vprašanjih, vezanih na sektor zasebnega varovanja.
- V **Romuniji** stran delodajalcev na nacionalni ravni in v evropskem socialnem dialogu zastopata dve članici združenja CoESS, delavce v panogi pa poskušajo zastopati vsaj štirje manjši oziroma regionalno organizirani sindikati. Glede na številna navzkrižja interesov potencialni partnerji dialoga glede mednarodnih vprašanj in evropskega socialnega dialoga niso jasni. Tako je neizogiben naslednji korak, s katerim je treba nagovoriti te skupine in ustrezne državne predstavnike ter jih soočiti z nujnim razvojem v panogi in dejavnostmi evropskega socialnega dialoga.
- Zaradi sprememb državne zakonodaje se pogajanja med socialnimi partnerji v **Sloveniji** leta 2005 niso nadaljevala. Trenutno tarifni sporazumi obstajajo samo

znotraj treh največjih družb za varovanje. Tako so za izboljšanje situacije na državni ravni nujno potrebna pogajanja, treba pa je med socialnimi partnerji spodbuditi tudi pogovore v obliki okrogle mize.

- Tako v **Latviji** kot tudi na **Slovaškem** so panožni sindikati, v kolikor ti sploh obstajajo, zelo šibki, združenja delodajalcev pa sploh ni oziroma ni znano. V obeh državah se mora projekt osredotočiti na iskanje dodatnih informacij o panogi in na iskanje možnih partnerjev.

3. Izvedba projekta

3.1 *Uvodne težave in pripravljalna faza izvedbe*

V okviru poročila o poteku tega nadaljevalnega dela projekta je treba na prvem mestu izpostaviti, da je bil začetek izvedbe tega projekta bistveno otežen. Po eni strani z enostransko naknadno odpovedjo sodelovanja pri projektu s strani slovenskega sindikata ZSSS – SKVNS (ki je predhodno pisno zagotovil svojo udeležbo), po drugi strani pa z nenadnim pojavom gospodarske recesije, ki je (kot se je hitro izkazalo) pomenila popolnoma nepričakovan in globok padec prihodkov in zaposlenosti v gospodarstvu. Kljub navedenim začetnim nepričakovanim in hudim težavam je bilo mogoče projekt uspešno nadaljevati, s tem da so na njegovo izvedbo vplivale omenjene spremenjene okoliščine, še posebej spremenjena gospodarska situacija. V tej zvezi je treba sicer poudariti, da je presenetljivi pojav (zaznava) gospodarske krize v začetku leta 2010 v splošnem manj drastično prizadel dejavnost zasebnega varovanja, kot druge dele nacionalnih gospodarstev. Kljub temu pa je treba ugotoviti, da je tudi dejavnost zasebnega varovanja na splošno občutila posledice gospodarske krize, predvsem v obliki neogibnega zastoja ne le na področju pridobivanja poslov in s tem gospodarske rasti in razvoja, marveč zlasti (ali pa celo v prvi vrsti) na področju urejanja socialnih pravic in delovnih pogojev delavcev v tej panogi. Po drugi strani pa je ta nepričakovan gospodarski zastoj v bolj izostreni obliki ponazoril bistvena vprašanja na tem področju. Navedena vprašanja in predlogi za način njihovega reševanja bodo predstavljena v zaključnem delu tega poročila.

Projekt je potekal v okviru treh predvidenih pripravljalnih konferenc, in sicer 22.01.2010 v Ljubljani, 18.02.2010 na Dunaju in 10.03.2010 v Bruslju. Skladno z zaključki pripravljalnih zasedanj so bile organizirane skupne konference za področja posameznih držav, in sicer:

- za Bolgarijo in Madžarsko v dneh 22. in 23.04.2010 v Sofiji,
- za Slovenijo in Hrvaško v dneh 27. in 28.5.2010 v Zagrebu,
- dne 21.09.2010 za Češko in Slovaško v Pragi,
- v dneh 23.in 24.09.2010 za Estonijo, Litvo in Latvijo v Talinu in
- za Romunijo 21. in 22.10.2010 v Bukarešti.

Za Poljsko je bil organiziran sestanek s predstavniki poljskega sindikata NSZZ Solidarnosz v Gdanskju dne 10.8.2010.

Poudariti je treba, da kljub intenzivnim poskusom, da organiziramo konferenco na Poljskem z delodajalskim združenjem Ochrona (s katerim je bila v predhodnem projektu skupaj s sindikatom Solidarnosz organizirana zelo produktivna konferenca) to žal ni uspelo. Razlogi za zavračanje sodelovanja v navedenem projektu ostajajo kljub večkratnim intenzivnim poskusom razjasniti nastale težave nepojasnjeni. Takšen odklonilni odziv daje slutiti, da se je

tudi v preteklosti težavna situacija v zasebnem varovanju, še posebej na področju socialnega dialoga na Poljskem, v tem kriznem obdobju zasukala v izrazito negativno smer.

4. Ugotovitve razvojnih možnosti in težav socialnega dialoga na podlagi zaključkov konferenc v posameznih obravnavanih državah

4.1 Bolgarija in Madžarska

BOLGARIJA

Razvoj socialnega dialoga v Bolgariji je ostal nezadovoljiv. Sprejem in uveljavitev panožne kolektivne pogodbe na ravni celotne države je ostala neuresničena naloga. Tako ostajajo tudi nezadovoljive razmere na ravni urejenosti plačnih razmerij in ostalih pravic iz dela. Določena minimalna plača (240 levov) ne pokriva niti osnovnih življenjskih potreb. Napredek je mogoče ugotoviti na ravni poklicnega strokovnega usposabljanja, kjer obsega začetni obseg strokovnega usposabljanja 40 ur, temu pa sledijo dodatne kvalifikacije na štirih strokovnih ravneh. Program usposabljanja varnostnega osebja odobrava Ministrstvo za notranje zadeve. Sprožena je bila tudi posebna pobuda, da se določijo usklajeni standardi za usposabljanje celotnega varnostnega osebja. Poleg osnovnega in dodatnega usposabljanja je podana tudi možnost pridobitve ustrezne strokovne izobrazbe.

MADŽARSKA

Na Madžarskem je bila sklenjena ustrezna kolektivna pogodba za področje zasebnega varovanja na nacionalni ravni, ki ureja vsa pomembna vprašanja iz področja plačnih in drugih delovnih razmerij. Sindikat zaposlenih v zasebnem varovanju je bil ustanovljen in je neodvisen in predstavlja interese zaposlenih v tej panogi. Poleg obveznega, na državni ravni organiziranega zdručenja, ki ni član CoESSa, deluje tudi prostovoljna delodajalska organizacije MBVMSZ. Na ravni posebnega združenja tako delodajalcev kot sindikatov deluje od leta 2004 organizacija VSZSZ. V letu 2005 je bila sprejeta zakonska regulativa, ki ureja socialni dialog na sektorski ravni. Na Madžarskem je število varnostnikov večje od števila policistov. Socialni dialog na področju zasebnega varovanja se razvija ustrezno. Delovanje izvajalcev zasebnega varovanja nadzira policija, ki nadzira njihovo licenciranje, opravlja pri njih predpisane preglede in ima tudi vpogled v pogodbe, ki jih sklepajo posamezne družbe pri prevzemanju nalog varovanja. Sodelovanje med zasebnim varovanjem in policijo je tudi širše. Policija tako lahko za potrebe svojih nalog pridobiva od družb za zasebno varovanje različne podatke in posnetke, ki se lahko uporabijo tudi kot dokaz. Kot poseben problem je bila izpostavljena nujnost, da se vzpostavi ustrezen nadzor nad t.i. sivo ekonomijo, ker policija ne izvaja nadzora nad podjetji, ki izvajajo storitve zasebnega varovanja brez licenc.

Ob zaključku konference je bil sprejet naslednji

SKLEP: Madžarska delodajalska organizacija MBVMSZ in madžarski sindikat VSZSZ bosta nudila bolgarskim partnerjem vso potrebno strokovno podporo za ustrežno ureditev in izvedbo postopka socialnega dialoga v dejavnosti zasebnega varovanja v Bolgariji.

H konkretnim operativnim postopkom bosta obe strani pristopili takoj po zaključku te konference.

O navedenem sklepu se obvestita CoESS in UNI Europa.

4.2. Slovenija in Hrvaška

SLOVENIJA

V Sloveniji je bila kot podlaga za celovito zakonsko prenovo zasebnega varovanja v marcu 2010 sprejeta posebna strategija na področju te dejavnosti. V okviru MNZ deluje Sektor za zasebno varovanje, nadzor dejavnosti pa opravlja Inšpektorat MNZ, na svojem področju pa Zbornica kot reprezentativno strokovno interesno združenje. V Sloveniji je 6 izvajalcev usposabljanja varnostnega osebja. Pri razvoju dejavnosti zasebnega varovanja sodelujejo tudi Ministrstvo za delo, Ministrstvo za šolstvo, Državni izpitni center. V preteklosti je bila na področju te dejavnosti uveljavljena posebna kolektivna pogodba, ki je bila zaradi korenitih zakonskih sprememb na področju dejavnosti kot neustrezna odpovedana. Kasnejši poskusi za nadomestitev te pogodbe z novo so ostali neuspešni. Na ravni treh podjetniških asociacij v panogi (od tega v dveh največjih) so danes za urejanje plač in socialnih razmerij v tej dejavnosti sklenjene posebne podjetniške pogodbe. Sprejet je bil tudi nov zakon o minimalni plači (v višini 734,15 EUR) z veljavnostjo od 1.3.2010, pri čemer je večina družb za zasebno varovanje izkoristila možnost postopnega dvoletnega prehoda (vendar s predpisane najnižje plače 654,69 EUR). Zbornica in sindikat Konfederacija sindikatov 90 sta se dogovorila, da pripravita pogoje za ponoven pričetek urejanja plačnih razmerij v panogi. V Sloveniji obstaja na ravni NPK osnovno, specialistično in obdobjno usposabljanje (osnovno za varnostnika v obsegu 110 ur). Poleg tega je bilo organizirano tudi redno poklicno srednje šolsko izobraževanje za poklic tehnik varovanja in še posebej za odrasle (ki ga izvaja tudi Zbornica za zasebno varovanje).

HRVATSKA

V Republiki Hrvatski je bil zakon o zasebnem varovanju pomembneje spremenjen v marcu 2010, pri čemer so sodelovali tudi socialni partnerji (dva sindikata, Združenje na področju zasebnega varovanja in HCZ). Obstajajo trije poklicni profili (»varnostni tehnik«, »čuvaj« in »varnostnik«). Na področju zakonskih pooblastil so čuvaji pridobili možnost uporabe telesne moči, psov in orožja. Glede na veliko brezposelnost je v teku dogovor s socialnimi partnerji, da se za poklicni profil »čuvaj« ustrezno zniža zahtevana stopnja strokovne izobrazbe. V teku predhodnega evropskega projekta je bila tudi sklenjena kolektivna pogodba za področje dejavnosti. Vendar je po stališču sindikata situacija v tej dejavnosti za delavce še vedno težka, saj se s sklenitvijo KP ne morejo rešiti vsi nakopičeni problemi. Dosedanje podjetniške pogodbe, ki so zagotavljale višje plače, so bile zaradi slabe gospodarske situacije odpovedane. Tudi v Hrvatski je na področju varovanja organizirana možnost rednega štiri letnega srednješolskega izobraževanja. Pri tem mora kandidat za zaposlitev ob zaključku izobraževanja opraviti še poseben predpisan izpit.

Ob zaključku konference so bile sprejete naslednje skupno usklajene

SKLEPNE UGOTOVITVE:

- 1. Ustvarjalen socialni dialog zahteva vzpostavitev temeljnih pogojev za zagotovitev profesionalnosti in etičnih kriterijev za opravljanje dejavnosti zasebnega varovanja.**
- 2. V obstoječih gospodarskih razmerah je nujen razvoj zakonskih opredelitev zahtev in kriterijev za višjo strokovnost in kakovost storitev delavcev v dejavnosti zasebnega varovanja.**
- 3. Pogoj za produktivni socialni dialog je ustrezno strokovno, socialno in ekonomsko pozicioniranje panoge ter razvoj poklicev v zasebnem varovanju, po drugi strani pa ustrezna zakonska ureditev te panoge skladno s sodobnimi zahtevami in vedno novimi potrebami zagotavljanja varnosti.**
- 4. Ureditev temeljnih pravic in obveznosti iz delovnega razmerja v okviru panožne kolektivne pogodbe predstavlja nujno izhodišče in predpogoj za delovanje v dejavnosti zasebnega varovanja.**

4.3. Češka in Slovaška

ČEŠKA

Na Češkem na področju zasebnega varovanja še ni bila sprejeta ustrezna zakonodaja in je nova Vlada šele pred kratkim pričela z aktivnostmi za oblikovanje ustreznega zakonskega predloga. Stroka predlaga predvsem opredelitev zbornice kot ustreznega strokovnega in nadzornega organa ter natančnejšo določitev kriterijev za podeljevanje licenc, še posebej pogojev za prevoz denarja in vrednostnih pošiljk. Obstoječi delovni pogoji, zlasti sedanja raven plač varnostnega osebja, so v danih razmerah nezadovoljivi.

SLOVAŠKA

V Republiki Slovaški socialni dialog v dejavnosti zasebnega varovanja prav tako ni razvit. Konkurenca in s tem zniževanje cen storitev varovanja je izjemno ostro. Na Slovaškem je predvideno obdobje preverjanje varnostnega osebja na vsaki dve leti. Nujno pa je, da se zagotovi tudi ustrezno usposabljanje tega osebja. Obstoječi delovni pogoji in splošna raven plač varnostnega osebja so nezadovoljivi.

Ob zaključku konference so bili sprejeti naslednji

SKLEPI:

- 1. V obeh državah tako v R. Češki kot v R. Slovaški v dejavnosti zasebnega varovanja obstaja potreba po razvoju socialnega dialoga in oblikovanju kvalitetne zakonske ureditve.**

2. V obeh državah je potrebno določiti, katere dejavnosti niso in katere so združljive z dejavnostjo zasebnega varovanja.
3. Siva ekonomija mora biti izničena v obeh državah, saj ta na področju zasebnega varovanja predstavlja velik problem v obeh državah in je za njeno preprečitev potrebno sprejeti učinkovite ukrepe.

4.4. *Estonija, Litva in Latvija*

ESTONIJA

V Estoniji je bila leta 1991 ustanovljena prva varnostna družba. V letu 1993 je bilo ustanovljeno Estonsko združenje varnostnih družb in v tem letu je bil tudi sprejet prvi zakon o zasebnem varovanju. V letu 2003 se je Združenje včlanilo v CoESS in tega leta je bil tudi sprejet nov zakon o zasebnem varovanju. Združenje ima tudi sklenjen ustrezen sporazum o sodelovanju s sindikatom in sprejeta je tudi kolektivna pogodba, ki zajema 4300 delavcev (od skupno 5800). Poprečna plača varnostnika je blizu poprečni estonski plači (546 EUR), varnostni tehniki pa imajo celo višjo plačo (938 EUR). Poleg tega obstajajo tudi pomembne socialne ugodnosti (v primeru invalidnosti ali smrti varnostnika zaradi nesreče pri delu)

LITVA

Položaj panoge in socialni dialog v tej dejavnosti je precej težji v Litvi. Združenje za zasebno varovanje je bilo ustanovljeno leta 1995. Eden izmed velikih problemov je močna konkurenca med policijo in zasebnim varovanjem, pri čemer policija nadzira varnostno osebje. Kolektivna pogodba je potekla leta 2009, je pa bila nato sklenjena nova z dvoletnim trajanjem. Ta pogodba je predvidela določen dvig plač in socialne garancije delavcem, vendar je bila zaradi nastale finančne in gospodarske situacije odpovedana, tako da naj bi sedaj potekala pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe. V Litvi traja usposabljanje varnostnika 56 ur in stane cca 120 EUR.

LATVIJA

Panogo zasebnega varovanja ureja poseben zakon, ministrstvo za notranje zadeve pa izdaja licence. V Latviji je tudi ustrezno Združenje varnostnih družb, ustanovljeno v letu 1997. Prvi zakon o zasebnem varovanju je bil sprejet leta 1993. Finančna kriza se na panogo negativno odraža in sta tako kakovost usposabljanja kot posledično izobrazba oziroma usposobljenost varnostnega osebja nizka. V Latviji deluje konfederacija sindikatov, ki jo sestavlja 24 sindikatov, ki delujejo tudi v nekaj evropskih organizacijah. Sindikati niso popularni, ker je delavec kot član sindikata posebej delovno pravno zaščiten. Varnostnega osebja je približno 10.000, ki so zaposleni v cca 200 družbah.

Ob zaključku konference so bile sprejete naslednje

SKLEPNE UGOTOVITVE

- 1. Ugotavlja se, da je socialni dialog je v panogi zasebnega varovanja v navedenih državah, v okviru katerih je bila organizirana konferenca – Estoniji, Litvi, Latviji – prisoten, čeprav razvit na različnih stopnjah, da pa v vseh navedenih državah predstavlja aktualno in zelo občutljivo področje.**
- 2. Enako je tudi razvojna raven panoge zasebnega varovanja in njena organiziranost v navedenih treh baltskih državah na pomembno različnih stopnjah (od najvišje v Estoniji, preko Litve, do Latvije, ki se srečuje s svojimi specifičnimi družbenimi problemi). Tako za razvoj socialnega dialoga kot same dejavnosti zasebnega varovanja je pomembno tesnejše sodelovanje pristojnih inštitucij iz območja vseh treh baltskih držav.**
- 3. O posameznih specifičnih vprašanjih, ki na področju posamezne države pomenijo resno oviro za razvoj te občutljive dejavnosti in socialnega dialoga v njej, je potrebno seznaniti pristojne inštitucije tudi na ravni Evropske Unije (predvsem o navedenih odprtih problemih v Latviji).**

4.5. Poljska

POLJSKA

Veliko prizadevanje je bilo vloženo, da bi organizirali predvideno konferenco oziroma vsaj delovno srečanje s predstavniki ustreznih inštitucij, t.j. delodajalskega združenja OCHRONA in reprezentativnim sindikatom SOLIDARNOSZ na področju zasebnega varovanja. V predhodnem projektu nam je kljub velikim predhodnim težavam navsezadnje vendarle uspelo organizirati izjemno uspešno konferenco s pomembnimi zaključki za pričetek postopka za pripravo panožnega sporazuma v dejavnosti varovanja. Prav zato da bi vendarle organizirali to konferenco in s tem spodbudili začetni zagon, smo tudi zaprosili EU Komisijo za ustrezno podaljšanje projekta. Povedati je treba, da žal kljub številnim in različnim poskusom (tudi preko G4S na Poljskem) nismo na strani delodajalcev dosegli nobenega uspeha. Uspeli pa smo organizirati posebno srečanje s predstavniki poljskega sindikata Solidarnosz.

Na podlagi navedenega sestanka je mogoče za Poljsko ugotoviti naslednje:

- da na področju zasebnega varovanja do sklenitve kolektivne pogodbe in njene predpisane potrditve še ni prišlo
- da sindikat še ni tako močno organiziran, da bi se lahko učinkovito pogajal za kolektivno pogodbo
- na področju varovanja je aktivnih cca 3.600 podjetij, ki zaposlujejo cca 200.000 delavcev
- plače varnostnikov se gibljejo med 1,25 do 2,5 EUR (5 do 10 zlotov) na uro, pri čemer so v večjih gospodarskih družbah najnižje, delavci v teh družbah (koncernih) pa obenem delajo v drugi družbi istega koncerna še dodatno pogodbeno izven delovnega

razmerja za minimalno plačilo; skupen poprečen obseg dela teh delavcev znaša 360 ur mesečno

- zaposleni varnostniki dobivajo praviloma minimalno mesečno plačo v višini cca 300 EUR (1.200 zlotov) mesečno.

Po navedenem je treba oceniti, da so navedene razmere na Poljskem žal netransparentne.

4.6 Romunija

ROMUNIJA

Ni učinkovitega tripartitnega socialnega dialoga. Socialni dialog s predstavniki vlade in delodajalci poteka. Združenje sektorja zasebnega varovanja in Združenje sektorja tehničnega varovanja sta v dialogu z Ministrstvom za delo, Ministrstvom za notranje zadeve, Nacionalnim svetom za profesionalno izobraževanje odraslih, romunsko Gospodarsko zbornico, romunskim Združenjem delodajalcev. Spremembe v zakonu za zasebno varovanje so potrebne. Med cilji socialnega dialoga in še posebej dialoga z MNZ Romunije spada tudi zmanjšanje konkurence med policijo in zasebnim varovanjem. Kolektivne pogodbe zaenkrat žal ne jemljejo dovolj resno in se sedaj trudijo za izboljšanje tripartitnega socialnega dialoga.

Ob zaključku konference so bile sprejete naslednje

SKLEPNE UGOTOVITVE

- 1. Obstoječe pravno, ekonomsko in organizacijsko stanje zasebnega varovanja v Romuniji je izredno težavno**
- 2. Zasebno varovanje tudi še vedno nima ustrezne zakonske ureditve, kar je posebna ovira za ustrezen razvoj te dejavnosti v tej državi**
- 3. Odsotnost ustreznega socialnega dialoga onemogoča kvalitetno preseganje obstoječega stanja in pomeni eno izmed najpomembnejših ovir za profesionalni razvoj te dejavnosti**
- 4. Za vzpostavitev ustreznega socialnega dialoga je nujna tudi vzpostavitev ustrezno organiziranega sindikalnega zastopnika v tej dejavnosti, katerega dosedanja odsotnost predstavlja eno izmed pomembnih ovir za razvoj te dejavnosti v tej državi**
- 5. Nujno potrebno je strokovno opredeliti in odpreti temeljne razvojne dileme in definirati bistvene ovire za izboljšanje socialnega dialoga v tej panogi. Priporoča se, da CoESS in UNI Europa pripravita skupna stališča in priporočila za oživitve socialnega dialoga v tej dejavnosti v tej državi.**

5. SKLEPNE UGOTOVITVE PO IZVEDENEM PROJEKTU

V večini držav novih članic EU je socialni dialog na področju zasebnega varovanja v letu 2010 zastal oziroma so praktično v vseh primerih zastala prizadevanja za njegovo oživljanje.

Eden izmed očitnih zunanjih razlogov za ta zastoj so nedvomno od konca leta 2009 prisotne splošne krizne gospodarske razmere.

Kot drug splošno pomemben razlog je mogoče predvideti tudi strokovno še vedno ne dovolj domišljeno in v evropskem okviru še vedno sistemsko neuskklajeno zakonodajo na tem specifičnem in razvojno mladem gospodarskem področju.

Po posameznih obravnavanih državah je stanje socialnega dialoga v tej občutljivi dejavnosti tudi zelo različno, odvisno od splošne gospodarske razvitosti v posamezni državi kot tudi njenega dosedanjega kulturnega in političnega zgodovinskega razvoja.

Nedvomno so na tem področju razmere še na razvojnem začetku v Romuniji, podobno pa tudi, čeprav iz različnih specifičnih razlogov in z določenimi razvojnimi razlikami, v Bolgariji, na Češkem in Slovaškem, v Latviji in Litvi. V Sloveniji, v kateri je bil ta dialog v tej dejavnosti že več let vzpostavljen, je v zastoju. V Hrvaški, kjer so se za njegovo uresničevanje vzpostavile potrebne podlage, je na začetku. V Estoniji in na Madžarskem je za ta dialog vzpostavljena potrebna organizacijska infrastruktura in je tudi v sedanjem obdobju dejaven.

Izrecno je potrebno poudariti, da je na področju dejavnosti zasebnega varovanja - tako zaradi strokovno ustreznega opravljanja njenih nalog kot zaradi njenega profesionalnega razvoja - brezpogojno nujen kakovostno razvit socialni dialog.

Temeljni pogoji, ki morajo biti vzpostavljeni za ta nujni razvoj socialnega dialoga v tej panogi, so zlasti:

- zagotovitev profesionalnih in etičnih kriterijev
- razvoj zahtev in kriterijev za višjo strokovnost in kakovost storitev
- ustrezno strokovno, socialno in ekonomsko pozicioniranje panoge
- usklajen razvoj poklicev
- ustrezna in usklajena pravna ureditev te dejavnosti skladno s sodobnimi profesionalnimi zahtevami in vedno novimi potrebami zagotavljanja varnosti
- obvezna ureditev temeljnih pravic in obveznosti iz dela varnostnega osebja

V razpravi na zaključni konferenci, ki je bila 18.3.2011 v Ljubljani so bila ob predstavitvi izvedbe projekta in zgoraj navedenih stališčih dodatno predlagani in sprejeti naslednji sklepi:

- da bi bilo potrebno glede na možnosti prihodnjega usklajenega pravnega urejanja na področju dejavnosti zasebnega varovanja, upoštevajoč obstoječe zakonske ureditve in zelo različne razmere v različnih evropskih državah, predvideti zasnovo ustrezne evropsko harmonizirane zakonske ureditve
- da bi dosegli takšen okvir pravne ureditve, bo potrebno premostiti pomembne probleme na področjih konkurence, kakovosti in profesionalizma

- v tej zvezi bo potrebno predvsem nuditi podporo državam, ki sploh nimajo oz. imajo nezadovoljivo zakonodajo na področju zasebnega varovanja, da bi dosegle zadovoljivo raven pravne urejenosti, zagotovljene kakovosti, profesionalnosti, urejeno nacionalno tržišče in učinkovit nadzorni sistem
- z vidika rezultatov tega projekta, osredotočenega na socialni dialog priporočamo, da bi Evropska komisija sprejela in uresničevala naše zaključke in stališča v zvezi z zagotavljanjem socialnega dialoga, to je pomagala in podpirala razvoj socialnega dialoga na nacionalnih ravneh.